דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרָה. דְּוַדַּאי עָיֵיל בָּהּ רֵיסָא: וְהַאי דִּידִי. הָתָם בַּת פִּיקְחָא וְחֵבְרָהּ: הָכִי הִלְכְּתָא. דְּנוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר: חוֹמֶץ פּוּגֵם גְּרִיסִין רוֹתְחִין, וּמַשְׁבִּיחַ אֶת הַצּוֹנֵן: וְהִרְתִּיחָן. עַל סָאוֹר אַחַר שֶׁנִּפַּל לְתוֹכוֹ; וְגַם הָיוּ עוֹשִׂין. נוֹתְנִין חוֹמֶץ לְתוֹךְ הַגְּרִיסִין צוֹנֵן [7] וְהָיָה מַשְׁבִּיחָן, וְרַב דִּימִי קָאָמַר לָהּ: לֹא שֶׁיֹּאמְרוּ בוֹ'. חוּמְרָא הִיא. כְּלוֹמַר, לֹא שֶׁיּוֹכְלוּ לֵאמַר[8] פֹּגֵם בַּתַּבְשִׁיל מִמֶּמֶת דָּבָר אַחֵר, כְּגוֹן שֶׁהִכָּה אַחֵר, וְאִינָהּ נָאֶכֶלֶת מִפְּנֵי זֶה. כְּלוֹמַר, וְהִיסּוּר זֶה פּוֹגֵם בַּתַּבְשִׁיל וְאָסוּר: אֶלָּא. מֵיקִרוּ טַעַם לִפְגָם שֶׁמּוּתָּר: כֹּל שֶׁאֵינוֹ חֲסֵירָה וְיוֹתֵר, וְאִינָהּ נָאֶכֶלֶת מִפְּנֵי זֶה. כְּלוֹמַר, וְהִיסּוּר זֶה פּוֹגֵם טַעְמָהּ. וְאִיקְּרֵי נֶחֱלָל לְאוֹתוֹ דָּבָר וְנִקְרָא, כְּדֵין לְגַבְיָיהוּ אֲפִילּוּ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בְּדָבָר אַחֵר לוֹמַר חֲסֵירָה הִיא מֵלַח, וְהִיסּוּר הָיָה לָהּ הִיקּוּר, הָיָה כְּתִיקּוּנָהּ לֹא הָיָה זֶה הִיסּוּר פּוּגְמָהּ, שֶׁהִמֵּלַח הָיָה מְבַטֵּל אֶת פְּגִימַת טַעַם הִיסּוּר וּמִתְקַנְּקוּ: אֶלָּא. כֵּיוָן דְּטַעַם הִיסּוּר פּוּגְמָהּ עֲכָשָׁיו כְּמוֹת שֶׁהִיא הָוֵי פֹּגֵם וּמוּתָּר: כֹּל שֶׁטַּעְמוֹ וּמַמָּשׁוֹ (ג) לוֹקִין עָלָיו, וְזֶהוּ כְּזַיִת בְּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס. וְעַל כְּגוֹן זֶה נֶאֱמַר שִׁעוּר כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס לְהַלָּכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁאִם יֵשׁ בְּכָשִׁעוּר פְּרָס שֶׁל מַבְּשִׁיל כְּזַיִת מִן הִיסּוּר לוֹקִין עָלָיו אע"פ שֶׁאֵין כְּזַיִת שֶׁל אִיסּוּר נֶאֱכָל בְּדַת אֲחֵת, כֵּיוָן דְּאִינּוּ אֲכִילָתוֹ מִשֶּׁהִתְחִיל לְאָכְלוֹ עַד שֶׁגְּמָרוֹ אֵינָהּ כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס מִצְטָרֶפֶת אֲכִילָתוֹ וּלוֹקֶה; אֲבָל אִם אֵין כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס שֶׁל מַבְּשִׁיל כְּזַיִת אִיסּוּר, הוֹאִיל וְשׁוֹרֶה בַּאֲכִילָתוֹ כְּזַיִת יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, הָוֵי לְהוּ כְּשִׁפּוּי אֲכִילוֹת שֶׁל שְׁנֵי יָמִים וְאֵין לוֹקִין, דְּקִיס לְהוּ לְרַבָּנַן דַּאֲכִילַת פְּרָס הָוֵי שִׁעוּר שְׁהִיַּת אֲכִילָה. וּפְרָס הוּא אֲפִי כָּכָר שֶׁל עִירוּבֵי תְּחוּמִין, וְשִׁעֲרוּ חֲכָמִים כָּכָר מִשְּׁלֹשָׁה לְקַב, חֶצְיָהּ לְבַיִת הַמְעוּבָּע[6], שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ "וְהָאוֹכֵל בַּבַּיִת יְכַבֵּס בְּגָדָיו", פֵּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים[2] לְשׁוֹרֶה בָּהּ שִׁעוּר אֲכִילָה, כִּדְתָנֵינָא, "וְהָאוֹכֵל בַּבַּיִת", "וְהַשּׁוֹכֵב בַּבַּיִת", אֵין לִי אֶלָּא שׁוֹכֵב וְאוֹכֵל, מַה אוֹכֵל וְלֹא שׁוֹכֵב מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר "יְכַבֵּס אֶת בְּגָדָיו" רִיבָּה, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "הָאוֹכֵל וְהַשּׁוֹכֵב", לִיתֵּן שִׁעוּר לַשּׁוֹכֵב כְּדֵי אֲכִילָה, וְכַמָּה הִיא אֲכִילָה, כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס, וְהוּא אַרְבַּע בֵּיצִים: טַעְמוֹ

דִּבְרֵי הַכֹּל אֲסוּרָה, בְּפַת צוֹנֶנֶת וְחָבִית מְגוּפָּה דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתֶּרֶת, לֹא נֶחֱלְקוּ אֶלָּא בְּפַת חַמָּה וְחָבִית מְגוּפָּה, בְּפַת צוֹנֶנֶת וְחָבִית פְּתוּחָה; וְהָא דִּידִי נַמֵּי בְּכַפַּת חַמָּה וְחָבִית פְּתוּחָה דָּמֵי: זֶה הַכְּלָל כֹּל שֶׁבַּהֲנָאָתוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם בּוֹ': אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הָכִי הִלְכְּתָא. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין רוֹתְחִין, [1]אֲבָל נָפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין צוֹנְנִין וְהִרְתִּיחָן, נַעֲשָׂה כְּמִי [2]שֶׁהִשְׁבִּיחַ וְלִבְסוֹף (ו) פִּגֵּם וְאָסוּר. וְכֵן כִּי אֲתָא רְבִין[3] אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין רוֹתְחִין, אֲבָל נָפַל לְתוֹךְ גְּרִיסִין צוֹנְנִין וְהִרְתִּיחָן, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ וְלִבְסוֹף פִּגֵּם וְאָסוּר. וְכֵן כִּי אֲתָא רַב דִּימִי בּוֹ'[4]. וְכָךְ הָיוּ עוֹשִׂין בְּעֲרֵבֵי שַׁבָּתוֹת בְּצִיפּוֹרִי, וְקוֹרְאִין אוֹתָם שַׁחֲלַיִים. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם שֶׁאָמְרוּ, לֹא שֶׁיֹּאמְרוּ קְדֵירָה זוֹ חֲסֵירָה מֶלַח, יְתֵירָה מֶלַח, חֲסֵירָה תַּבְלִין, יְתֵירָה תַּבְלִין, אֶלָּא כֹּל שֶׁאֵין חֲסֵירָה כְּלוּם וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת מִפְּנֵי זֶה. וְאִיקְּרֵי דְּאָמְרִי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם שֶׁאָמְרוּ, אֵין אוֹמְרִין קְדֵירָה זוֹ חֲסֵירָה מֶלַח, יְתֵירָה מֶלַח, חֲסֵירָה תַּבְלִין, יְתֵירָה תַּבְלִין, אֶלָּא [3]הַשְׁתָּא מִיהָא הָא פִּגְמָהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, [4]כֹּל שֶׁטַּעְמוֹ וּמַמָּשׁוֹ, אָסוּר לוֹקִין[5] עָלָיו, וְזֶהוּ כְּזַיִת בְּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס: טַעְמוֹ

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל[8] הָכִי הִלְכְּתָא. ה"ג בַּפְּרָיִס, וְכֵן נְרֵאֶה. מִדְּאָמַר בְּסָמוּךְ 'מִדִּבְרֵי כּוּלָּן נִלְמוֹד לוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר', וּמַאי 'מִדִּבְרֵי כּוּלָּן', וְכִי מִשּׁוּם דִּמְפָרְשִׁינַן לְמַתְנִיתִין לֵיהוּ סָבְרִי לָהּ, אֶלָּא מִדְּתַנְיָא בְּהָדְיָא, וְכֵן מִדְּרַב יְהוּדָה שָׁמְעִינַן בְּהָדְיָא דְּקָאָמַר 'אִם רִיבָּה לוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר', וּמִסְתָּמָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָה וְרַב דִּימִי[9] נַמִּי שֶׁבָּאוּ לְפָרֵשׁ דְּמִמּוּ לְמִשְׁנָה הַמִּשְׁנָה כְּמוֹ כֵן אֶחָד לְשַׁלְּשָׁה מִינָיו:

נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ בּוֹ'. פֵּירְשָׁהּ, אַמְּאי נַקְטוּ דְּמִי לִישָׁנָא, דְּהָא וַדַּאי מַשְׁבִּיחַ הוּא. וְי"ל, לְפִי שֶׁעִיקַּר הַשֶּׁבַח לָא הָוֵי עַד לְאַחַר שֶׁיִּרְתִּיחוּ וַלְעָנִיוּ:

וְקוֹרְאִין אוֹתוֹ שַׁחֲלַיִים. לְפִי שֶׁהָיוּ רְגִילִין לְהַנִּיחַ בּוֹ חוּמֶץ כְּמוֹ בְּשַׁחֲלַיִים, כִּדְתָנֵינָן לְעֵיל[10] בַּגֵּי מַחֲלַיִין[7] 'אִי אִיכָּא בְּהוּ חֲלָא מִיגְּרִי בְּהוּ', וְאַשְׁמְעִינָן רַב דִּימִי שֶׁהָיָה מַשְׁבִּיחַ מִן הַחוֹמֶץ:

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם. (ד) לֹא שֶׁיּוּכַל לוֹמַר שֶׁהִקְדִּירָה נִפְגֶּמֶת מֵהֶמֶת דָּבָר אַחֵר כּוּ'. לְהַלְּן לִישָׁנָא קַמָּא הָוֵי לְחוּמְרָא, וְהָכִי קָאָמַר, מַה שֶּׁהִתִּירוּ הֲכָמִים פְּגָם, לָא מַיְרֵי בִּפְגָם שֶׁיֵּשׁ לְאִלּוּמוֹ בְּדָבָר אַחֵר, כְּגוֹן בְּחֶסְרוֹן מֶלַח אוֹ בִּיתְרוֹן, כִּי אוֹמוֹ פְּגָם וַדַּאי לֹא הִתִּירוּ, כְּמוֹ[8] שֶׁאִילּוּ הָיָה כְּתִקּוּנָהּ מְמֻלָּח וְתַבְלִין הָיָה לְהִיסּוּר לוֹתֵן בָּהּ טַעַם לְשָׁבַח; אֶלָּא שֶׁאִיחֲרוּ פְּגָם שֶׁמּוּתָּר, 'כֹּל שֶׁאֵינָהּ חֲסֵירָה כְּלוּם וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת מִפְּנֵי זֶה', פֵּירוּשׁ הִיסּוּר פּוּגְמָהּ, וְ'אִיקְּרֵי נֶחֱלָל' לְאוֹתוֹ דָּבָר אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁהִיסּוּר פּוּגְמָהּ, וְלֹא הָוֵי הִיסּוּר פּוּגְמָהּ אֶלָּא הָוֵי פֹּגֵם וּמוּתָּר:

א"ר יוֹחָנָן כֹּל שֶׁטַּעְמוֹ וּמַמָּשׁוֹ, אָסוּר וְלוֹקִין עָלָיו, טַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ, אָסוּר וְאֵין לוֹקִין עָלָיו. פֵּירֵשׁ רַשִׁ"י בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה (חולין דף נח:), מִכָּאן דְּטַעַם כְּעִיקָּר לָהּ דְּאוֹרַיְיתָא. וּמִיהָא, כְּגוֹן (ה) חָלָב שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ בָּשָׂר אוֹ חָלָב שֶׁנָּפַל וְיָמוֹס, שֶׁלֵּין מַמָּשׁוֹ בְּעֵין. וְאֵין נִרְאֶה מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ כִּדְתַלְמִירֵינוּ בְּשֶׁמַעְתְּתָא דְּטִיפַת חָלָב כּוּ' פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר (שם דף קח.) (ו). וְיוֹעֵל, דְּהָאוֹכֵל בָּשָׂר בְּחָלָב אוֹכֵל מַמָּשׁוֹ שֶׁל אִיסּוּר בְּשָׂר, כִּדְתַלְמִירֵינוּ פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר (שם). אֶלָּא נְרִיךְ לוֹמַר כְּגוֹן חָלָב וְיָמוֹס שֶׁנָּפַל וְנִבְלַע לְתוֹךְ הַבָּשָׂר, דְּלֵיכָּא רַק טַעַם בְּעָלְמָא וְטַעַם לָהּ דְּאוֹרַיְיתָא. [9]מִדְּקָאָמַר אַמֵּיי 'שֶׁמַּע מִינָּהּ טַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ בְּעָלְמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּמִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנָן, מִבָّשָׂר בְּחָלָב אַמַּאי לָא גָּמְרִינָן, אִדְּיוּשׁ אע"ג דְּלֵיכָּא טַעְמָא דְּמַיִי', מֵעַתָּה אֲפִילּוּ הוּא, אִי מִדְּרַבָּנָן, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנָן, מִבָّשָׂר בְּחָלָב אַמַּאי לָא גָּמְרִינָן, אִדְּיוּשׁ אע"ג דְּלֵיכָּא טַעְמָא דְּמַיִי', אֲפִילּוּ הוּא שֶׁאֵינוּ אֶלָּא בְּיוֹם מְבִיאוֹם הַשְּׁמִינִי (רש"ש): [5] צ"ל וכן [ראיית הנגעים ביום] (רש"ש): [6] "שיוכלו" כ"ה בדפו"י: [7] ורש"ש מגיה **בזה**, ולא נצרך להגהת הב"ח הארוכה: [8] בתוס' בדפו"י "ואע"ג" (במקום ואע"פ לפנינו):

מִדְּגָרְסִינָן 'כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ בּוֹ', וְכֵן נְרֵאֶה מִדְּגָרְסִינָן 'מִדִּבְרֵי כּוּלָּן נִלְמוֹד לוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר', וְכֵן מִדְּרַב יְהוּדָה שָׁמְעִינָן בְּהָדְיָא דְּקָאָמַר 'אִם רִיבָּה לוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מוּתָּר', וּמִסְתָּמָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָה וְרַב דִּימִי[9] נַמִּי שֶׁבָּאוּ לְפָרֵשׁ דְּמִמּוּ לְמִשְׁנָה הַמִּשְׁנָה כְּמוֹ כֵן אֶחָד לְשַׁלְּשָׁה מִינָיו:

נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁהִשְׁבִּיחַ בּוֹ'. פֵּירְשָׁהּ, אַמְּאי נַקְטוּ דְּמִי לִישָׁנָא, דְּהָא וַדַּאי מַשְׁבִּיחַ הוּא. וְי"ל, לְפִי שֶׁעִיקַּר הַשֶּׁבַח לָא הָוֵי עַד לְאַחַר שֶׁיִּרְתִּיחוּ וַלְעָנִיוּ:

וְקוֹרְאִין אוֹתוֹ שַׁחֲלַיִים. לְפִי שֶׁהָיוּ רְגִילִין לְהַנִּיחַ בּוֹ חוּמֶץ כְּמוֹ בְּשַׁחֲלַיִים, כִּדְתָנֵינָן לְעֵיל[10] בַּגֵּי מַחֲלַיִין[7] 'אִי אִיכָּא בְּהוּ חֲלָא מִיגְּרִי בְּהוּ', וְאַשְׁמְעִינָן רַב דִּימִי שֶׁהָיָה מַשְׁבִּיחַ מִן הַחוֹמֶץ:

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם. (ד) לֹא שֶׁיּוּכַל לוֹמַר שֶׁהִקְדִּירָה נִפְגֶּמֶת מֵהֶמֶת דָּבָר אַחֵר כּוּ'. לְהַלְּן לִישָׁנָא קַמָּא הָוֵי לְחוּמְרָא, וְהָכִי קָאָמַר, מַה שֶּׁהִתִּירוּ הֲכָמִים פְּגָם, לָא מַיְרֵי בִּפְגָם שֶׁיֵּשׁ לְאִלּוּמוֹ בְּדָבָר אַחֵר, כְּגוֹן בְּחֶסְרוֹן מֶלַח אוֹ בִּיתְרוֹן, כִּי אוֹמוֹ פְּגָם וַדַּאי לֹא הִתִּירוּ, כְּמוֹ[8] שֶׁאִילּוּ הָיָה כְּתִקּוּנָהּ מְמֻלָּח וְתַבְלִין הָיָה לְהִיסּוּר לוֹתֵן בָּהּ טַעַם לְשָׁבַח; אֶלָּא שֶׁאִיחֲרוּ פְּגָם שֶׁמּוּתָּר, 'כֹּל שֶׁאֵינָהּ חֲסֵירָה כְּלוּם וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת מִפְּנֵי זֶה', פֵּירוּשׁ הִיסּוּר פּוּגְמָהּ, וְ'אִיקְּרֵי נֶחֱלָל' לְאוֹתוֹ דָּבָר אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁהִיסּוּר פּוּגְמָהּ, וְלֹא הָוֵי הִיסּוּר פּוּגְמָהּ אֶלָּא הָוֵי פֹּגֵם וּמוּתָּר:

א"ר יוֹחָנָן כֹּל שֶׁטַּעְמוֹ וּמַמָּשׁוֹ, אָסוּר וְלוֹקִין עָלָיו, טַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ, אָסוּר וְאֵין לוֹקִין עָלָיו. פֵּירֵשׁ רַשִׁ"י בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה (חולין דף נח:), מִכָּאן דְּטַעַם כְּעִיקָּר לָהּ דְּאוֹרַיְיתָא. וּמִיהָא, כְּגוֹן (ה) חָלָב שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ בָּשָׂר אוֹ חָלָב שֶׁנָּפַל וְיָמוֹס, שֶׁלֵּין מַמָּשׁוֹ בְּעֵין. וְאֵין נִרְאֶה מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ כִּדְתַלְמִירֵינוּ בְּשֶׁמַעְתְּתָא דְּטִיפַת חָלָב שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ בָּשָׂר, מוֹלֶה בְּבָשָׂר בְּחָלָב דְּהָוֵי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּדֶרֶךְ בִּישׁוּל סָלְקָה מוֹרָה, כִּדְתַלְמִירֵינוּ פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר (שם דף קח.) (ו). וְיוֹעֵל, דְּהָאוֹכֵל בָּשָׂר בְּחָלָב אוֹכֵל מַמָּשׁוֹ שֶׁל אִיסּוּר בְּשָׂר, כִּדְתַלְמִירֵינוּ פֶּרֶק כָּל הַבָּשָׂר (שם). אֶלָּא נְרִיךְ לוֹמַר כְּגוֹן חָלָב וְיָמוֹס שֶׁנָּפַל וְנִבְלַע לְתוֹךְ הַבָּשָׂר, דְּלֵיכָּא רַק טַעַם בְּעָלְמָא וְטַעַם לָהּ דְּאוֹרַיְיתָא. [9]מִדְּקָאָמַר אַמֵּיי 'שֶׁמַע מִינָּהּ טַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ בְּעָלְמָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּמִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנָן, מִבָّשָׂר בְּחָלָב אַמַּאי לָא גָּמְרִינָן, אִדְּיוּשׁ אע"ג דְּלֵיכָּא טַעְמָא דְּמַיִי', מֵעַתָּה אֲפִילּוּ הוּא שֶׁאֵינוּ אֶלָּא בְּיוֹם מְבִיאוֹם הַשְּׁמִינִי (רש"ש): [5] צ"ל וכן [ראיית הנגעים ביום] (רש"ש): [6] "שיוכלו" כ"ה בדפו"י: [7] ורש"ש מגיה **בזה**, ולא נצרך להגהת הב"ח הארוכה: [8] בתוס' בדפו"י "ואע"ג" (במקום ואע"פ לפנינו):